

7/11768 7/10350
GK:85 GK: 44

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : B.06.0.SPGY.0.0-026.21 -2010/131277
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Ali Rıza
Öztürk

ÇOK İVEDİ

06 Temmuz 2010

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: 09.11.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-16658 ve 19.01.2010 tarihli
A.01.0.GNS.0.10.00.02-18913 sayılı yazıları.

Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk'ün 7/10350 ve 7/11768 esas numaralı yazılı soru
önergelerinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

Ek: 3 sayfa.

**MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK'ÜN
SAYIN BAKANIMIZA YÖNELTTİĞİ
7/10350 VE 7/11768 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGELERİ**

SORU

Türkiye ile Ermenistan arasında ilişkilerin yeniden kurulması ve sınırların açılmasına yönelik protokol, her iki ülke Dışışleri Bakanlıklarınca 10 Ekim 2009 tarihinde saat 18.00'de imzalanacağı açıklanmışken, anlaşma; 3 saat 11 dakikalık bir gecikme ile ve adeta arkadan diğer devletlerin ittirilmesi ile saat 21.11'de sanki zoraki imzalanmıştır. İmza töreninde her iki Dışışleri Bakanının son derece keyifsiz, gergin, yüzlerinin gülmediği ve son derece asık olduğu ve imza törenine gelirken sanki kendi iradelerinin dışında başkalarının zorlaması ile imza ediyorlar görüntüsü içinde oldukları gözlenmiştir. Her iki Bakan, bu anlaşmayı sanki "sırf imza etmiş olmak için imzalamışlar" gibi görüntü içindeydiler. Bu çerçevede;

1. Türkiye ile Ermenistan arasındaki sorun nedir? Neyin açılımı yapılıyor? Sorun sadece Türkiye ile Ermenistan arasındaki bir sınır kapısı açılımı mıdır? Yoksa sorun, Ermenilerin, "soykırım" iddiaları ve bu iddialara dayanarak Türkiye'den toprak istemeleri midir?
2. Sorun sadece Türkiye ile Ermenistan arasında mıdır? Yoksa pek çok ülkeye dağılmış "Diaspora" denilen Ermeni kökenli kişilerle Türkiye arasındaki bir sorun mudur?
3. Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki Karabağ sorunu ve Kafkaslardaki güç dengeleri bu sorunu ne kadar etkilemektedir?
4. Enerji hatları, Hazar petrolü, doğalgaz rezervleri, bu sorunun bir parçası mıdır?
5. Türkiye-Ermenistan arasındaki protokolün imzalanması sürecine katılan Amerika, Rusya, İsviçre, Fransa, Slovenya ve AB ülkeleri; Türkiye-Ermenistan sorununun neden muhatabıdır? Ne ölçülerde muhatabıdır?
6. Protokolün imzalanması sürecine; bugüne kadar Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde açık ve katı şekilde Ermenistan tarafını tutmuş ABD, İsviçre, Rusya, Fransa, Slovenya Dışışleri Bakanlarının katılmasının nedeni nedir? Bu ülkelerin rolü nedir? Katılan ülkelerin tamamının bugüne kadar Ermenistan'ı tutan ülkeler olması, bir tek dahi Türkiye'yi tutan ülkenin olmayışı bir tesadüf müdür?
7. Arabulucu Devlet olarak, bugüne kadar Ermeni-Türkiye ilişkilerinde çok katı Ermenistan yanlısı olan ve "Ermeni Soykırımı Yoktur" demenin açıkça suç sayıldığı ülke olan İsviçre'nin seçilmesinin nedeni nedir?
8. Türkiye, İsviçre'nin arabuluculuğuna neden itiraz etmemiştir?
9. Türkiye imzalanan protokol ile neler kazanmıştır? Neler kaybetmiştir?
10. Protokolün, önceden açıklandığı gibi saat 18.00 de imzalanmayıp 3 saat 11 dakikalık bir gecikme ile imzalanmasının sözdeki değil, özdeki nedenleri nelerdir? Gecikmenin görünen değil, gerçek nedenleri nedir?
11. İki ülke arasında gerçekten bir kriz çıktı mı? Yoksa gerçekte protokolün imzalanmasını önleyecek ciddi bir sorun olmadığı halde başta ABD Dışışleri Bakanı olmak üzere diğer

katılan ülke Dışışleri Bakanlarına “Krizi çözen kişi, protokolün imzalanmasını sağlayan kişi” olarak Dünya kamuoyuna sunmak için rol yapılarak sorun varmış, kriz çıkmış gibi mi davranılmıştır?

12. Türkiye ve Ermenistan Dışışleri Bakanları, protokolü kendi özgür iradeleri ile mi imzalamışlardır? Yoksa protokolün tarafı olmayan başta ABD olmak üzere diğer ülke Dışışleri Bakanlarının baskısı mı rol oynamıştır?

13. Eğer Türkiye ve Ermenistan protokolü başta ülkelerin baskısı ile istemeden zoraki imzalamışlarsa, bu şekilde imzalanan anlaşmanın Türkiye’ye ve Ermenistan’a ne faydası olacaktır?

14. Her iki Dışışleri Bakanının, salona girerken adeta arkadan başkaları ittirerek getiriliyormuş vaziyette olmalarının nedeni nedir? Gecikilen 3 saat 11 dakikalık sürede neler oldu? Size ne yaptılar? Ne dediler?

15. Her iki Dışışleri Bakanının son derece gergin, isteksiz olmasının, yüzlerinin gülmemesinin, son derece asık olmasının nedeni nedir?

CEVAP

Kafkasya’daki temel hedeflerimiz:

- Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan Cumhuriyeti arasında, yani iki ulus devlet arasında iyi komşuluk ilişkilerinin tesis edilmesi,
- Yüzyıllar boyu birlikte yaşamış Türk ve Ermeni milletleri arasında, ortak tarihin acı bir dönemine ait önyargıların aşılması,
- Güney Kafkasya’da kapsamlı bir barış ve istikrar ortamının gerçekleştirilmesidir.

Protokollerin Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerini tanzim etmeye yönelik birçok maddesi vardır. Bu bağlamda, Türkiye ile Ermenistan’ın, aralarında normal ilişkilerin tesis edilmesi için birbirlerinin sınırlarını tanıyacaklarını ve karşılıklı olarak toprak bütünlüğü ilkesine saygı göstereceklerini teyit etmeleri önemli bir koşuldur.

Keza, “Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan Cumhuriyeti arasında İlişkilerin Geliştirilmesine Dair Protokol”de iki halk arasında karşılıklı güvenin yeniden tesis edilmesi amacıyla mevcut sorunların tanımlanmasına ve tavsiyelerde bulunulmasına yönelik çalışmalar yapacak bir Tarihsel Boyut Alt Komisyonu kurulması öngörülmektedir. İki Hükümet arasında oluşturulacak Komisyonun çatısı altında yer alacak bu Tarihsel Boyut Alt Komisyonunun, yapacağı çalışmalarda, tarihsel kaynak ve arşivleri tarafsız ve bilimsel bir incelemeye tabi tutması Protokolde kayıt altına alınmıştır.

Hükümetimiz, Türkiye-Ermenistan normalleşme süreci ile Yukarı Karabağ sorununun çözümü için Azerbaycan ile Ermenistan arasında yürütülen müzakere süreci arasında karşılıklı bir etkileşimin bulunduğu ve bu iki sürecin birbirini olumlu etkilemesi ve desteklemesinin sağlanabileceği görüşündedir.

Azerbaycan topraklarının işgali sona ermeden, bölgede arzu edilen kapsamlı barış ortamının sağlanması mümkün değildir. Azerbaycan-Ermenistan ihtilafının uluslararası hukuk ilkelerine, uluslararası kuruluşların kararlarına uygun şekilde çözümlenmesi gerekmektedir.

“Türkiye ile Ermenistan Arasında Diplomatik İlişkilerin Kurulmasına dair Protokol” ile “Türkiye ile Ermenistan Arasında İlişkilerin Geliştirilmesine dair Protokol” başlıklı metinlerin 10 Ekim 2009 tarihinde Zürih’te yapılan imza törenine katılan ABD, Fransa ve RF, Azerbaycan ile Ermenistan arasında Yukarı Karabağ sorununun çözümü için yürütülen müzakerelerde arabuluculuğu üstlenen Minsk Grubunun Eşbaşkanlarıdır. Bu itibarla, bu üç ülkenin imza töreninde hazır bulunmaları, Türkiye-Ermenistan normalleşme süreci ile Minsk süreci arasındaki etkileşimin vurgulanması açısından özellikle ülkemiz ve Azerbaycan için anlamlı olmuştur. İmza töreninde, bu ülkelere ek olarak, Avrupa Konseyini temsilen Dönem Başkanı Slovenya’nın Dışişleri Bakanı ve AB’yi temsilen AB Konseyi Genel Sekreteri ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi de hazır bulunmuşlardır.

İsviçre, Ermenistan’la ilişkilerimizin normalizasyonu sürecinde “kolaylaştırıcı” bir rol üstlenmiştir.

10 Ekim günü Protokollerin imzalanmasında yaşanan gecikme prosedürel bir konudur. Sorun, imza sonrası yapılacak konuşmalar bakımından tarafların hassasiyetleri bulunan terminoloji üzerinde müzakere edilmesi yerine açıklamaların yapılmaması yöntemiyle aşılmıştır.

Türkiye de Ermenistan da bu metinleri serbest iradeleriyle imzalamışlardır. Türk halkı da, Ermeni halkı da, Güney Kafkasya bölgesi de sağlanabildiği takdirde barış ortamından istifade edeceklerdir. Esasen, yüzyıllar boyunca birlikte yaşamış iki millet için yeniden dostluk tesis etme imkanı doğacaktır. Ekonomik, sosyal, kültürel ilişkiler kurulacaktır.

Protokollerin imza töreninde Türk Heyeti olarak son derece rahat olunmuş, özgüven içinde hareket edilmiş ve kararlı bir tutum izlenmiştir. Soru önergesinde yer alan vasıflandırmalara katılmak mümkün değildir.

İsviçre’de, 1915 olaylarına ilişkin ilk tavsiye kararı (postulat), 6 Haziran 2000 tarihinde İsviçre Parlamentosuna sunulmuş, 13 Mart 2001 tarihli İsviçre Ulusal Meclisi Genel Kurul gündemine alınmış ve Genel Kurul toplantısında 73’e karşı 70 oyla reddedilmiştir. Bunun ardından ise İsviçre Federal Parlamentosunun Ulusal Meclis kanadı 16 Aralık 2003 tarihinde yapılan oturumda, 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasını öngören bir tavsiye kararı kabul etmiştir. Görüşmede, Hükümet temsilcisi, önerenin kabul edilmemesini istemiştir. Nitekim Hükümet, bu kararda öngörülen unsurları uygulamamıştır. Federal Parlamentonun Senato kanadı bugüne kadar böyle bir tasarıyı gündemine almamıştır. Karar, Federal parlamentonun sadece Ulusal Meclis kanadı tarafından kabul edildiği için tüm Parlamentoyu veya Federal Hükümeti bağlamamaktadır. İsviçre Hükümeti Dışişleri Bakanlığı, 20 Aralık 2007 tarihinde yaptığı bir açıklamayla, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemine ait olayların aydınlatılması ve bunların kendi çerçevesi içinde mütalaa edilerek değerlendirilmesinin tarihi araştırmanın görevi olduğu görüşünü taşıdığını, bu doğrultuda İsviçre’nin bir tarihçiler komisyonunun kurulmasının yararlı olacağına inandığını bildirmiştir.

Ermenistan’la imzaladığımız protokollerde ülkemiz aleyhinde değerlendirilebilecek bir unsur bulunmamaktadır. Protokoller hem öz hem söz bakımından Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Lozan Antlaşması hükümlerini tahkim etmekte ve ülkemizin sınırlarını teyit etmektedir.

Türkiye’nin bu girişimi küresel barış vizyonunun bir yansımasıdır. Türkiye’nin kendine olan güveninin bir sonucu ve münhasıran kendi kararıdır. Türkiye, gücünün, kendine güveninin icabını yerine getirmektedir. Türkiye böylece, Ermenistan ile mevcut sorunların müzakere yoluyla, barışçı diyalog ikliminde çözümlenmesi için samimi ve ciddi bir irade ortaya koymuştur.